

Facket i Kuba

Kubas fackföreningsrörelse, har en lång kamptradition. De första lokala fackföreningarna bildades i mitten av 1800-talet för att kämpa för arbetarnas rättigheter. Under 1930-talets depression gick arbetarna ut i protest och strejk. 1935 strejkade en halv miljon arbetare och krävde demokratiska rättigheter och sociala reformer. Men strejken krossades med våld, och arbetarledare mördades.

1939 gick de lokala fackförbunden samman i landsorganisationen CTC, Confederación de Trabajadores de Cuba, och tvingade regeringen till eftergifter, frihet för politiska fångar, rätt till organisering och rätt att strejka. Under andra världskriget växte CTC i styrka, vilket USA inte såg med blida ögon. Med USA:s stöd utvecklade regimen i Kuba en alltmer arbetarfientlig politik. Gangsterlikor mördade fackliga företrädare. Makthavarna etablerade gula arbetsgivarstyrda fackföreningar som tog över på arbetsplatserna. De stödde Fulgencio Batista när han gjorde sin statskupp i mars 1952. Arbetarnas organisationer fortsatte sin kamp under jorden.

De underjordiska fackliga organisationerna som växte fram blev betydelsefulla bundsförvanter till 26:e juli-rörelsens gerilla i Sierra Maestra och deltog i kampen i städerna i slutet av 1950-talet. Slutpunkten för denna kamp blev generalstrejken i januari 1959.

Många av de korrumperade gula fackliga ledarna lämnade landet tillsammans med Batista. De andra uteslöts och nya valdes, många av dem med erfarenhet från den underjordiska kampen i 26 juli-rörelsen. Efter revolutionen kunde arbetarna samlas öppet på stormöten på varje arbetsplats för att försvara sina gemensamma intressen. CTC blev nu Central de Trabajadores de Cuba ? Kubas Arbetares Centralorganisation.

CTC omfattar idag 18 medlemsorganisationer och har ca 3 miljoner medlemmar. CTC publicerar över hela landet veckotidningen Trabajadores som också finns på Internet. Kongresser hålls vart femte år. CTC:s tjugonde kongress hölls i februari 2014.

Det nya socialistiska Kuba medförde nya rättigheter och garantier för Kuba arbetare; rättigheter som de aldrig tidigare haft tillgång till: Rätt till arbete, lika lön för lika arbete, ett socialt trygghetssystem, en månads betald semester, sjuklön och ledighet vid barnafödande samt fri hälsovård och utbildning.

Hundratusentals kubaner som tidigare varit arbetslösa fick nu arbete och försörjning. På kvällarna satt tiotusentals på skolbänken för att lära sig teknik, planering och ekonomi. På arbetsplatserna hölls stormöten där allas synpunkter var viktiga.

Istället för att vara fackligt organiserad efter yrke, vilket innebär att det kan vara flera fack på samma arbetsplats, var det naturligt att alla på samma arbetsplats organiserade sig i samma fackförening. Enhet, som är nödvändig för revolutionens styrka gällde självklart också inom produktionen. Genom fackföreningen tog arbetarna sig an sina intressen och rättigheter, men samtidigt var de också ansvariga för produktionsresultaten och för arbetarnas utbildning. 1973 hölls en facklig kongress som antog ett fackligt handlingsprogram med riktlinjer för lönesättning, ersättning vid sjukdom, pensioner, medbestämmande på arbetsplatserna, utbildning och arbetarskydd. Alla arbetsplatser måste ha kollektivavtal. CTC uttalade sitt stöd för den internationella solidariteten och medvetenhet om frigörelsekampen i tredje världens länder.

CTC slog fast att fackföreningsrörelsen är en självständig och självfinansierad organisation och inte en del av statsapparaten eller någon partiorganisation, och att medlemskapet är frivilligt. Facket tar inte emot subventioner, varken från staten, från det kommunistiska partiet eller från någon internationell organisation. Medlemsavgifterna är den enda inkomstkällan. Medlemmarna betalar en procent av sin lön till fackföreningen.

Fackföreningens medlemmar nominerar sina ledare på öppna möten på arbetsplatserna, och ledarna väljs sedan i direkta hemliga val. Det måste alltid finnas minst dubbelt så många kandidater som de som ska väljas. För att bli vald måste man få mer än 50 procent av rösterna. Alla som arbetar fackligt på heltid får sin lön från den egna fackliga organisationen, samma lön som i det vanliga jobbet.

Löneförhandlingar sker på flertalet arbetsplatser årligen eller vartannat år. Det finns inget i kubansk lagstiftning som i sig förbjuder fackföreningarna att strejka. Nationella kongresser hålls vart femte år, och i perioden mellan kongresserna organiseras konferenser på provins- och kommunnivå.

Revolutionen har erkänt den fackliga rörelsen som den verkliga företrädaren för arbetarna. Sedan segern har den principen följts att alla lagar och lagliga åtgärder skall diskuteras med arbetarna och med fackföreningarna innan de beslutas av Kubas parlament, Nationalförsamlingen, och regering. Ingen lag eller lagändring kan genomföras mot arbetarnas vilja.

Fackföreningsrörelsen får inte driva företag som ger inkomster, men enligt lag kan facket ha de företag rörelsen behöver för det fackliga arbetet, som tryckerier, verkstäder eller små hotell där fackets medlemmar kan bo under semestertider.

Arbetarna betalar sina fackliga medlemsavgifter direkt ur sina egna fickor. Avgifterna dras inte på lönen. Arbetaren måste varje månad själv gå och betala sin medlemsavgift. Det är en frivillig avgift.

Några har sagt att detta är primitivt och att det skulle vara mycket mer praktiskt och funktionellt om man överlät till företaget att automatiskt dra av fackföreningsavgiften från lönen. Men arbetarna har aldrig godkänt något sådant. Om det blir problem att få in avgifterna är det något som inte står rätt till på den arbetsplatsen. Nästan alltid beror det på att fackföreningen inte gör sitt jobb. Medlemmarna visar detta genom att inte betala medlemsavgifterna.

En företrädare för Kubas fackföreningsrörelse säger:

? Den kubanska fackföreningsrörelsen måste ta hand om allt som rör arbetarna. Vi måste se på lönen, på arbetsvillkoren och livsvillkoren, på arbetarskyddet och organiseringen av arbetet. Vi representerar arbetarna gentemot företaget och gentemot alla statliga och andra institutioner. Vi diskuterar kollektivavtalet med arbetarna, med företagen och med regeringen. Vi spelar också en politisk roll. Vi diskuterar politiska frågor som gäller hela folket.

? När Kuba införde lagen om utländska investeringar diskuterade vi detta med alla arbetarna innan den genomfördes. (Arbetsparlamentet kallar kubanerna detta stora rådslag.) Många arbetare ansåg att det fanns felaktigheter i projektet. Vi hade möjligheter att ställa samman de kritiska synpunkterna och lägga fram dem för regeringen innan lagförslaget togs. Resultatet blev ett nytt kapitel i lagen, ett mycket viktigt kapitel om att alla utlänningar som investerar i Kuba måste respektera arbetslagstiftningen. Det innebär att företagaren måste erkänna kubanernas fackföreningsrörelse CTC. Vi vet ju att det finns många utländska företag som helst vill ha sin egen fackförening eller kanske inte någon fackförening alls. Detta är ett exempel på hur fackföreningarna har ett inflytande på den politiska processen.

Latin- och Mellanamerika har sedan 2008 ett fackligt samarbete i organisationen ESNA. ESNA-samarbetet och erfarenhetsutbytet förenar fackliga organisationer oavsett vilken facklig internationell de kan vara anslutna till, eller om de inte alls är anslutna internationellt. ESNA har inte ett etablerat organisatoriskt centrum, utan fördelar olika arbetsuppgifter mellan sina engagerade organisationer i olika länder.

ESNA höll sin sjunde konferens i Montevideo, Uruguay, i april 2016. Konferensen tog ställning för den folkliga kampen mot de

intressen som är knutna till den nordamerikanska imperialismen. Uttalandet från konferensen i Montevideo slutar med orden: ?Vi vill organisera arbetarrörelsen för att motsätta sig kapitalets makt. Vi vill få ett slut på att arbetarna ska tvingas betala för kapitalismens kris. Vi vill skapa förutsättningar för arbetarna att uppnå social och politisk frihet.?

Andra internationella kontakter: CTC har kontakter med alla fackliga landsorganisationer som vill ha kontakter med Kubas fackföreningsrörelse, och CTC deltar aktivt i FN:s internationella arbetsorganisation med säte i Genève, ILO. Men USA:s blockad, och Kubas knappa tillgång till hårdvaluta för betalning av flygbiljetter etc, är försvårande omständigheter för Kuba att delta i det internationella fackliga samarbetet.